

Tartu kliimakogu ettepanekud

Tartu kliimakogust lühidalt

2022. aasta aprillis ja mais toimus Tartu esimene kliimakogu, kus osales 45 juhuvalimi teel valitud tartlast. Mini-Tartu oli läbilõige Tartu linna elanikest, arvestades sugu, vanust, elukohta, tööalast hõivatust ja emakeelt. Kutse kliimakogusse saadeti 15 000 tartlasele alates 15. eluaastast.

Tartu kliimakogu eesmärk oli kaasata linnaelanikud aruteludesse, kuidas muuta Tartu tänavaruumis liikumine ja viibimine ohutumaks ning atraktiivsemaks. Ühtekokku osalesid kliimakogu liikmed kuuel kohtumisel, mille käigus kohtuti linnaruumi ekspertide ja linna erinevate huvirühmadega, peeti sisukaid rühmaarutelusid nii iseseisvalt kui arutelujuhtide eestvedamisel ning kujundati viimaks ettepanekud, mille üle ka hääletati.

Kliimakogu viimasel kohtumisel esitati linnajuhtidele 66 ettepanekut, kuidas suurendada Tartu tänavate turvalisust ja tervislikkust, vähendada liiklusest tulenevat müra- ja õhureostust linnaruumis ning teadlike otsustega kujundada kliimasõbralikumat tulevikku.

Fotol: Teadmiste omandamise päev 23. aprillil.

Autor: Evelin Lumi

Fotol: Huvirühmade kuulamise päev 24. aprillil.

Autor: Evelin Lumi

Tartu kliimakogu 66 ettepanekut teemade ja probleemistike kaupa

Ettepanekud on kimbutatud probleemistike kaupa ning kõige rohkem ettepanekuid sisaldavad probleemistikud tulevad kõige esimesena. Iga ettepaneku järel on esitatud toetusprotsent ehk summeeritult tulemus, kui suur osa kliimakogust hääletas “Jah, toetan” või “Jah, pigem toetan”. Vastusevariandid olid ka “Ei, pigem ei toeta, mul on kahtlusi” ja “Ei toeta”.

LK

Tartu kliimakogust lühidalt

1

FÜÜSILINE RUUM

3

- Linnaloodus. Kuidas teha nii, et rohevõrgustik Tartus oleks läbimõeldud ja mitmekesine? 3
- Atraktiivne linnaruum. Kuidas teha nii, et Tartus oleks kohti viibimiseks ja olemiseks? 3
- Mitmekesist liikuvust toetav ruum. Kuidas teha nii, et Tartu linnaruum pakuks mitmekesiseid liikumise võimalusi ja oleks kõigile liikujatele turvaline? 4
- Tänavate hooldus. Kuidas teha nii, et Tartu linna tänavahooldus vastaks vajadustele? 5

SÄÄSTLIK LIIKUVUS

6

- Jalgrattataristu. Kuidas toetada jalgrattaga liikumist linnaruumis? 6
- Ühistransport. Kuidas parandada ühistranspordi ühendusi? 6
- Autoliiklus. Kuidas rahustada autoliiklust, et paraneks liiklusohutus ja turvatunne, väheneks müra- ja õhusaaste? 7

INIMESED MUUTUSTE SEES

8

- Helikoptervanemlus. Kuidas suurendada laste iseseisvat, lapsevanema autost sõltumatut liikumist linnaruumis? 8
- Omanikutunne. Kuidas tõsta tartlastes omanikutunnet Tartu kliimaeesmärkide saavutamisel? 8
- Liiklusharidus. Kuidas luua üksteisega arvestavat liikluskäitumist? 9
- Ligipääsetavus. Kuidas tagada senisest parem takistusteta linnaruum liikumisraskustega inimestele? 9
- Tervis. Kuidas teha nii, et inimesed viibiksid rohkem värskes õhus? 10

Tartu kliimakogus osalenute profiil

12

Kuidas tekkisid kliimakogu ettepanekud?

14

FÜÜSILINE RUUM

Tänavaruum oma elementide ja detailidega. Tänavaruumi loomise ning hooldamisega seotud protsessid.

1. Linnaloodus

Kuidas teha nii, et rohevõrgustik Tartus oleks läbimõeldud ja mitmekesine?

Ettepanek 1: Prioriseerida olemasolevate rohealade ja kõrghaljastuse säilitamist, näiteks Sanatooriumi park, Ihaste, Tartu kesklinna pargid. (toetus: 91%)

Ettepanek 2: Teadlikult luua ilmastikuga arvestavam linnaruum: rohemüürid saaste, tuule ja müra takistamiseks; asfaldi asemel maksimaalselt vett läbi laskvad teekattematerjalid; uutes projektides ja rekonstruktsioonides kasutada minimaalselt asfalti kui pinnakatet. (toetus: 96%)

Selgitus: Et vesi saaks imbuda; kas kuumade eest varjuda, vihma eest vari; teedematerjal nii, et need oleksid vett läbilaskvad. Lisaks rohkem rohelist, mis on tervislik ja kaitseb. Toetab ka kliimamuutustega kohanemise, säilenõtkuse ja elurikkuse eesmärgi, kui kasutada haljastuslahendusi kõvakatete asemel.

Ettepanek 3: Asendada olemasolev liigne kõvakate haljastusega. (toetus: 84,4%)

Selgitus: Puudutab peamiselt alasid, kus asfaltkate on väga ulatuslik ning oleks vaja rohelist selle tasakaalustamiseks (ning asfaldaladega kaasnevate ohtude vähendamiseks. Kastani-Võru ristmik, Sõpruse sild, Lõunakeskuse parkla, Avaturu piirkond, Ropka, Fortuuna tänava parkla ja "roheala" Võidu silla otsas, Näituse tn juures olev parkla.

Ettepanek 4: Lisada teede äärtesse ja eraldusribadena erikiiruseliste sõidukite eraldamiseks kõrghaljastust ja rohealasid. (toetus: 95,6%)

Selgitus: Et tänavaruum oleks inimestele mõnusam ja turvalisem. Et inimesed eelistaksid jalgsi liikumist autoga liikumisele. Kõigil suurematel tänavatel.

Ettepanek 5: Haljastuse hävitamise asemele luua vastu-istutuskohustus, mis peab silmas elurikkust, rohekoridoride sidusust ja mis pakub nii inimestele kui ka teistele liikidele mõnusat elukeskkonda. (toetus: 93,3%)

Selgitus: Et Tartus oleks rohkem rohelist. Alustada saab südalinna pargist.

Ettepanek 6: Uuendada linna rohealade hooldusjuhendit ja värskendada hooldusvõtteid selliselt, et tugevdada säilenõtkust ja bioloogilist mitmekesisust. (toetus: 95,6%)

Selgitus: ERMi haljasala näitel hooldada aktiivselt kasutatavaid rohealasid targemalt, kõikjal linnas.

Ettepanek 7: Suurendada rohekoefitsienti, et tekiks veel meeldivaid parklaid (näiteks nagu Gardest). (toetus: 88,9%)

Ettepanek 8: Luua toidusalusid ehk avatud viljapuu-aedu ja toetada maheaedade rajamist. (toetus: 84,4%)

Selgitus: Et tugevdada säilenõtkust, bioloogilist mitmekesisust ja luua sidusamaid kogukondi.

Ettepanek 9: Luua juhiseid, kuidas linlased ise saaksid luua sademete korjamise süsteeme ja levitada seda infot linna kanalites ja ajakirjanduse kaudu. (toetus: 82,2%)

Selgitus: Kliimakogus osalenute järgi oleks huvi nende järele olemas, lihtsalt tuleks teha teavitustööd. Meede vähendaks majapidamiste veekulu.

Ettepanek 10: Pikendada Sadamaraudteed kergliiklussillaga üle Emajõe (Ropka tänava pikendusena), ühendamiseks jõe vasak- ja paremkalda rattateed. Ümbritseda Sadamaraudtee puhketaskutega. (toetus: 84,5%)

2. Atraktiivne linnaruum

Kuidas teha nii, et Tartus oleks kohti viibimiseks ja olemiseks?

Ettepanek 11: Arvestada kõigis linnavalitsuse otsustusprotsessides põhiväärtustega: elurikkus ja jätkusuutlikkus, tervis(likkus), ohutus. (toetus: 98%)

Ettepanek 12: Koolitada kõiki Tartu linnavalitsuse ja volikogu liikmeid elurikkuse teemadel, et nad teaksid, mis on elurikkus ja oskaksid oma otsustes sellest olulisest väärtusest sisuliselt lähtuda. (toetus: 92%)

Selgitus: Ootus on, et Tartu säilitaks olemasolevaid ning tekitaks juurde mitmekesiseid, erinevaid elukooslusi toetavaid suuremaid ja väiksemaid rohealasid. Tarvis on süsteemsust ja järjepidevust.

Ettepanek 13: Prioriseerida autoliikluse rahustamist ja kasutada enamatel teedel liikluse rahustamise elemente. (toetus: 85%)

Selgitus: Esmajärjekorras seal, kus on tiheasustus ja -liikumine, näiteks koolide ümbrus.

Ettepanek 14: Iga uue tänavalahenduse projekteerimise käigus tellida ligipääsetavuse audit, mis selgitab välja, kas tänav on ligipääsetav. (toetus: 91%)

Selgitus: Nii motiveerime looma tänavaruumi, mis võimaldab seal liikuda nii eakatel, lastel kui puuetega inimestel.

Ettepanek 15: Tagada linnaruumis läbimõeldud ja ühtlaselt jagunenud linnainventar: seljatoega pinke, varjualuseid, prügikaste, joogiveekraanid, (katusega) rattaparklad. (toetus: 100%)

Selgitus: Tänav on meie kõigi ühine eluruum. Selle kasutamist muudeks tegevusteks peale sealt läbi liikumise tuleb mitmekesiselt soodustada.

Ettepanek 16: Pöörata oluliselt rohkem tähelepanu mitmekesiste tegevuste toetamisele tänavatel, parkides ja koolihoovides, võimaldades aktiivset ja mugavat viibimist linnaruumis kõikidele eagruppidele. (toetus: 98%)

Selgitus: Tegevused, millele mõeldes keskkonda luua, on mängimine (ka eakad mängivad!), õppimine, liikumine, trenni tegemine, söömine, suhtlemine, töötamine, puhkamine. Keskkonda luues kasutada looduslikke elemente – näiteks vanad maha langenud puud, vesi -, mis toetaksid elurikkust. Kõik mänguväljakud ei pea olema formaalsed - on ka vähemnõudlikke ja odavamaid elemente, mis lapsi mängule kutsuvad - paar kändu turnimiseks, lombid, liiv jne. Elementaarsed objektid oleks pingid ja tualetid.

Ettepanek 17: Luua aktiivse tegevuse paiku jõe kallastele igasse linnaosasse, et aktiivse tegevuse võimalus oleks kodule lähemal ja jõe ääres olemas. (toetus: 89%)

Selgitus: Praegu ei ole põhjust inimestel Deltast kaugemale jalutada, sest seal on vähe tõmbepunkte. Kus: Ülejõe, Supilinn, Karlova, Kvissentali, Ihaste.

Ettepanek 18: Lisada erinevatesse linnaosadesse pinke, mis võimaldavad pikki vahemaid kõndides puhata. (toetus: 96%)

Selgitus: et vajadusel saaks pikki vahemaid kõndides vahepeal puhata. Jõeäärsed pingid on kõik alati kinni, teistes linnaosades (Veeriku, Karlova jne) on neid vähe.

Ettepanek 19: Kujundada bussipeatused meeldivaks ootekohaks, kasutades elurikkust toetavaid looduslikke elemente. (toetus: 84%)

Selgitus: Liikumisteed, kogunemiskohad, bussipeatused igasse linnaossa.

3. Mitmekesist liikuvust toetav ruum
Kuidas teha nii, et Tartu linnaruum pakuks mitmekesiseid liikumise võimalusi ja oleks kõigile liikujatele turvaline?

Ettepanek 20: Tsoneerida tänavaruum selgemalt eri liiklejate suunamiseks ja ära mahutamiseks: jalgsi ja jalgrattaga liikumiseks eraldi rajad, ristumiskohad turvaliselt lahendada, praegused segakergliiklusteed eraldada, laiematele sõiduradadele eraldada ruumi eraldi jalgrattateedeks. (toetus: 98%)

Selgitus: Et kõik liiklejad tunneksid end turvaliselt, et inimesed saaksid parema turvatundega eelistada kõndimist või jalgratast. Ülelinnaline, eeskujuks Vaksali tn.

Ettepanek 21: Luua liikumispuuetega inimeste vajadustega arvestav mugav ja ohutu linnaruum - pingid, ülekäigukohad, kontrastsus, sillad jne. (toetus: 97%)

Ettepanek 22: Luua kõigile turvalised kõnniteed tänavatel. (toetus: 100%)

Selgitus: Seostub liikumispuuetega inimestele mugava ja ohutu linnaruumi loomisega.

Ettepanek 23: Lähtuda linnaruumi planeerimisel kasutajakesksusest ja kasutada selle jaoks disainmõtlemist ning kvalitatiivseid (antropoloogilisi- ja sotsioloogilisi) uurimismeetodeid. (toetus: 89%)

Selgitus: Antropoloogilised uurimismeetodid on sisuliselt koosloome. Need võimaldavad uurida inimesi nende igapäevaelu kontekstis ning vähendada klassikalise kaasamisega seotud konfliktikohti. Pakkuda välja lahendusi, mida inimesed tegelikult ka kasutavad.

Ettepanek 24: Luua tõstetud ristmikke, et vähendada kiirust ja suurendada ohutust ilma sõidukeid lõhkuvate künnisteta. (toetus: 91%)

Selgitus: Vähendab kihutamist ja kiiruse ületamist. Tänavad tunduvad siis turvalisemad ja seal on mõnus kauem aega veeta.

Ettepanek 25: Rajada rohkem ülekäiguradu. (toetus: 89%)

Selgitus: Pargi ja Kalevi ristmik, Sõpruse ja Kalevi ristmik, Raatuse tänava uue tervisekeskuse esine, Turu ja Rebase ristmik, Riia rist, Kaubamaja ja Tasku ristmik, Kalevi tänav.

Ettepanek 26: Muuta äärekivid kõikjal ristmikel madalaks. (toetus: 100%)

Selgitus: Seostub liikumispuuetega inimestele mugava ja ohutu linnaruumi loomisega. Vajab täpsustamist vajaduspuudega inimeste esindajatega.

Ettepanek 27: Lisada peegleid nähtavuse parandamiseks liikluses. (toetus: 91,1%)

Selgitus: A.Haava-Näituse ristmik, Õnne tn, Raja tn otsa rattatunneli pime nurk

4. Tänavate hooldus

Kuidas teha nii, et Tartu linna tänavahooldus vastaks vajadustele?

Ettepanek 28: Teede hooldamisel prioriseerida jalgratta- ja kõnniteid sõiduteede ees. Jalakäija ja jalgrattur tuleb tuua prioriteediks. (toetus: 89%)

Selgitus: Teed pole tihti läbitavad, eriti talvel. Talvel, kui tuleb valida, mida kiiremini puhastada või kuhu ressursi suunata, siis valida kõnniteed. Võtta eeskuju Rootsi linnadelt. See suurendab jalgsi ja jalgrattaga liikumise aktiivsust ka külmal ajal.

Ettepanek 29: Võtta kõnniteede hooldamise kohustus linnale ja muuta lume-, jää- ja tolmu koristus keskselt korraldatavaks. (toetus: 87%)

Selgitus: Tänav on avalik linnaruum. Kui kõnniteed on ühtlaselt hooldatud, on inimesed varmamad jalgsi liikuma. Näiteks toimub selliselt Põlva linnas ja vallas, kus on 25 km kõnniteid. Linn peab olema tänavakoristusel sama kiire kui hoolikamad eramuomanikud.

Ettepanek 30: Hooldada ja puhastada sõidu- ja kõnniteid aastaringelt sagedamini. (toetus: 93%)

Selgitus: Et tänavad oleksid puhtamad, neil liikumine ohutum ja lihtsam, linnaruum tervislikum. Et õhk oleks tolmuwabam soojal ajal. Soojal ajal probleemiks tolmu, külmal ajal lumi, jää. Tänavate puhastus kevadel loodab vihma peale, aga oleks vaja kuival kevadel tänavapuhastust tihendada. Paljud tänavapuhastusmasinad keerutavad mustust ja tolmu üles, vaja paremaid koristusmasinad. Seostub liikumispuuetega inimestele mugava ja ohutu linnaruumi loomisega. Terves linnas, põhilised liiklussõlmed, mis läbivad kesklinna; eriti Narva mnt ümbruses ja Hiie tänaval.

Ettepanek 31: Parandada augud kõnni- ja jalgrattateedel. (toetus: 93%)

Selgitus: Kui kõnniteed on ühtlaselt hooldatud, on inimesed varmamad jalgsi liikuma.

Fotol: Teadmiste omandamise päev 23. aprillil.

Autor: Evelin Lumi

SÄÄSTLIK LIKUVUS

Liikumisviisid, erinevate liikumisviiside taristu ja teenused, liikuvuskorraldus.

1. Jalgrattataristu

Kuidas toetada jalgrattaga liikumist linnaruumis?

Ettepanek 32: Eelisarendada kesk- ja äärelinna vahele jalgratta- ja kõnniteede rajamist, ühendades jalgrattateed omavahel ühtseks võrgustikuks. (toetus: 97%)

Selgitus: Et oleks katkematu ühendusega võrgustik. Siis saaks kasutada bussi ja auto asemel loodud teid, liikumine oleks jätkusuutlikum ja säästlikum. Kesk- ja äärelinna vahelised teed, näiteks Narva mnt, Tähe tänava Aardla-poolne ots, Aardla tänav jne.

Ettepanek 33: Kasutada uute rattateede loomisel ühtset süsteemi, tähistades selgelt erinevate liiklejate teid nii, et nad oleksid nähtavad aastaringselt. (toetus: 93%)

Selgitus: Liikluskeskkond ei ole arusaadav ja loogiline (eriti rattaga ja tõukerattaga liikujate jaoks). Inimesed ei tunne end mugavalt ja turvaliselt. Seega sellist liikumisviisi ka välditakse.

Ettepanek 34: Elamupiirkondadesse ehitada juurde rattaparkimisvõimalusi. (toetus: 96%)

Selgitus: Tiheasustusega kortermajade piirkondades on rattaparklaid tihti liiga vähe.

Ettepanek 35: Rajada avalikku ruumi katusega rattaparklaid. (toetus: 96%)

Selgitus: Puuduvad kvaliteetsed jalgrattaparklad avalikus ruumis, mis kaitsevad jalgrattaid ilmastiku ja kurjategijate eest. Bussi- ja raudteejaamades, koolide juures, kesklinnas jm, kus pikemad peatumised.

Ettepanek 36: Täiendada olemasolevat rattaparklate juhendamaterjali lukustatud ja kaetud rattaparklate näidete puhul. Teavitada ühistuid rattaparklate loomise toetusest. (toetus: 91%)

Selgitus: Praegune standard ei käsitle seda, kuidas parklaid varguste ja ilmastiku eest kaitsta. Ühistud ei tea, et selline toetus eksisteerib. Kõik ehitusload

peaksid olema üle vaadatud ja ühistud teavitatud.

Ettepanek 37: Luua kaart, mis on üles pandud füüsilises ruumis ja on kättesaadav digitaalsete vahendite kaudu, näidates ajakohastatud teavet jalg- ja rattateede infrastruktuuri kohta, et inimesed saaksid planeerida oma teekondi. (toetus: 89%)

Selgitus: Inimesed ei tea, kus on linnaliikurite infrastruktuur. Teadlikkus loob rohkem jalgrattureid ja teid. Inimesed tahavad sõita seal, kus nad teavad, mida oodata (tee kvaliteet, parkimine jne). Linnaruumis jalgratta jagamispunktides, jalgrattaparklates kesklinnas ning veebis, sh Google Mapsis.

2. Ühistransport

Kuidas parandada ühistranspordi ühendusi?

Ettepanek 38: Luua liikuvuskeskusi (auto -> buss, auto -> linnaliikluse ratas, buss -> ratas jne) linna erinevatesse nurkadesse. Tegemist on eri transpordiliikide sõlmpunktiga, kus saab vahetada ühe liikumisviisi teise vastu. See tähendab, et samas kohas on rattaparkla, autoparkla (autoparkla), taksod, bussipeatus, tõukerattad, rattaringlus. (toetus: 91%)

Selgitus: Tegemist on autojuhtide sõnul ühe parima lahendusega, et saada juhid autodest välja. See teeb liikumise efektiivseks, kiireks ja mugavaks. Autojuhtidele on tähtis mugavus ja kiirus. Kesklinn, Lõunakeskus, Nõlvaku, Raadi linnaosa, Rongijaam, Räni, Pauluse kiriku kant. Kõiksugu kohad, kus suur hulk inimesi liigub mingisse kindlasse kohta.

Ettepanek 39: Luua erinevate linnaosade ühendamiseks bussiliinid, mis pole praegu ühendatud. (toetus: 89%)

Selgitus: Ühistranspordi liiklus on ebaefektiivne. Raadi ja Tähtvere ühendamine, Postimaja ja Lõunakeskus. Maarjamõisa ühendused muude linnaosadega. Rongijaama ühendused. Lennujaama ühendus.

Ettepanek 40: Teha juurde rattaringluse punkte ja tuua kasutusse rohkem jalgrattaid. (toetus: 87%)

Selgitus: Inimestele on siis rohkem alternatiive autodele. See vähendab õhusaastet ja mürataset

linnas. Autojuhid on motiveeritud kasutama jalgrattaid, ilma, et peaks muretsema oma jalgratta ostuga kaasneva logistikaga. Märja, FI, viie tee rist (Aardlas), Kesklinn, Lammi, Maarjamõisa.

Ettepanek 41: Käivitada ühistranspordi arendamine vastavalt vajadusele: nõudepõhine transport. Ühistransport, millel puudub kindel liin, vaid sõidab selle järgi, kuhu inimesed on transpordi tellinud. Liin võib erineda erinevatel päevadel või nädalatel. (toetus: 80%)

Selgitus: Vähendab helikoptervanemlust ja annab rohkem võimalusi linnast väljas või linnaservades elavatele inimestele. Märja, Haage, Ülenurme, Lähte, Luunja, Nõo, Tõrvandi. Erinevad asustatud kohad Tartu lähedal.

3. Autoliiklus

Kuidas rahustada autoliiklust, et paraneks liiklusohutus ja turvatunne, väheneks müra- ja õhusaaste?

Ettepanek 42: Eelisarendada senisest ulatuslikumat, mitmekesisemat ja süsteemsemat liikluse rahustamise võtete kasutamist. (toetus: 89%)

Selgitus: Näiteks lisada juurde ülekäiguradasid, teha ülekäiguradade juures teed kitsamaks, rakendada erinevaid tänavadisaini lahendusi (haljastus, šikaanid jne), mis oleksid elurikkuse väärtuse kandjad, künnised asumisestel suurematel teedel, panna püsivad kiiruskaamerad, mis trahvivad ka. Et autosõit oleks sujuvam ja ökonoomsem, turvalisem liikluskeskkond ja väiksem müra- ja õhusaaste. Aeglase liikluse puhul jõuab autojuht märgata ümbritsevat. Sobivad meetmed sõltuvalt piirkirusest. Kus: näiteks Tammelinna Kesk-kaar, Soinaste, Aardla.

Ettepanek 43: Viia raskeveokid kesklinnast ja elamupiirkondadest täielikult eemale. (toetus: 84%)

Selgitus: Vähendab liikluskooormust linnas, müra- ja õhusaastet, suurendab ohutust.

Ettepanek 44: Piirata autoliiklust ja keelata raskeveokid haridusasutuste juures. (toetus: 85%)

Selgitus: Haridusasutuste ümbrused on autokesksed ja ebaturvalised. Me tahaks, et linna poolt oleks surve tekitada lastel liikumisharjumust ja vähendada ohtlikku liiklust. Kõik Tartu haridusasutused (sh juhul kui asukohti muudetakse), nt Tartu Tamme Kool.

Fotol: Huvirühmade kuulamise päev 24. aprillil.
Autor: Evelin Lumi

INIMESED MUUTUSTE SEES

Inimesest sõltuvad eeldused: hoiakud, teadlikkus, eluviisi valikud, käitumise muutumine. Samuti eri sihtrühmade (lapsed, eakad, erivajadustega inimesed, turistid, linna elanikud, läbisõitjad) vajaduste märkamine. Müra ja saaste mõju füüsilisele ja vaimsele tervisele.

1. Helikoptervanemlus

Kuidas suurendada laste iseseisvat, lapsevanema autost sõltumatut liikumist linnaruumis?

Ettepanek 45: Kaardistada koolides ühised kooliteed. Toetada kooli ja kogukonna ühiseid algatusi. (toetus: 84%)

Selgitus: Sõidujagamiskampaaniad ei ole liiga populaarsed, sest inimesed on võõrandunud. Kogukondade põhine peaks olema. Annelinn on liiga suur kogukond. Eesmärk, et samast piirkonnast liikuvad pered võiks omavahel liikumisteid klapiada. Eriti kui tegu rutiinsete, iganädalaste liikumistega nagu koolimine, huviringi jne. Waldorf toimib. Variku, Veeriku, Karlova kogukonnad on aga vanemate omavaheline liiga hästi ei toimi.

Ettepanek 46: Luua koolide ette autovabad tsoonid - peatumis- ja parkimisvaba ruum koolide juures. (toetus: 80%)

Selgitus: Vaja on soodustada liikumist ja tervislikke eluviise. Soodustab turvalist liikumist koolide ümber. Kõikide koolide juurde.

Ettepanek 47: Vaadata üle ühistranspordi kasutajasõbralikkus, eriti koolide ja haiglate ja teistesse olulistesse kohtadesse pääsemiseks. (toetus: 93%)

Selgitus: Suurendab ühistranspordi kasutust. Kui ühistransport on sage ja turvaline alternatiiv lastele, siis väheneb helikoptervanemlus. Kõikides linnaosades (eriti just linnaosade bussiühendus) ja lähivaldades.

Ettepanek 48: Koolitada hoolekogu ja vanematekogu säästva transpordi teemal, mh kooliõpilase liikumise jalajälje teadvustamiseks. (toetus: 87%)

Selgitus: Teadlikkuse tõstmine; kogukonna loomine, teema kaudu vanemate teadlikkuse ja

ühtsustunde tekitamine. Kõikides koolides.

Ettepanek 49: Propageerida Rohelise Kooli programmi ja Liikumakutsuva Kooliga liitumist. Jätkata toimiva süsteemiga, elukestva liiklushariduse propageerimisega. (toetus: 98%) Selgitus: Teadlikkus jätkusuutlikkus, säästlikkus, elurikkus, tervis, ohutus. Kõikides koolides ja lasteaedades.

Ettepanek 50: Seletada lastele liiklust alates lasteaiaist; õpetada noortele liikuvuskäitumist (näiteks kuidas parkida). Õpetada vanematele uusi teadmisi ja praktikaid. (toetus: 89%)

Selgitus: Lapsi õpetatakse, õpetame ka lapsevanemaid, kuidas toetada laste liikluskäitumist. Kogukondades ja koolides, vanemahariduse programmides liikuvust rohkem.

2. Omanikutunne

Kuidas tõsta tartlastes omanikutunnet Tartu kliimaeesmärkide saavutamisel?

Ettepanek 51: Luua linnavalitsuse osakondade ühine visioon kodanike kaasamiseks liikuvuse ja linnaruumi arendamiseks. (toetus: 87%)

Selgitus: Et kodanikud tunneksid, et neid kuulatakse.

Ettepanek 52: Kasutada paremini olemasolevaid digitaalseid töövahendeid kogukondade ja linnaelanike sisuliseks kaasamiseks. (toetus: 84%)

Selgitus: Inimesi ei kaasata liikumise teemadesse proaktiivselt.

Ettepanek 53: Otsida koosloomevõimalusi linnaruumis - alates ruumi planeerimisest kuni näiteks talguteni lilleniidu loomisel, et suurendada omanikutunnet. (toetus: 96%)

Selgitus: Suurendada hoolivust. Osalet rohkem, hoiad seda rohkem, tunned, julged minna. Annelinna uus pink - kohalikud saavad kaasa rääkida, millised ja kuhu. Arutleda ja mõjutada otsust. Kogukondades - linnaosa liiga suur kohati võiks tänava või piirkonna kaupa. Toetada ja tunnustada piirkondi ja aedu, haljastust, kus tehakse koos ja ilusti.

Ettepanek 54: Korraldada koosloome-seminare asumiseltside ja linnaosaseltsidega, et leida lahendusi linnaosas turvatunde suurendamiseks. (toetus: 93%)

Selgitus: Linn ja linnaosa koos teineteist võimestavalt suurendavad turvalisust ja kogukondlikkust. Kõikides linnaosades (18). Nt Karlova selts sai 30 km/h ala.

Ettepanek 55: Teavitada elanikke eesootavatest hooldus- ja parandustöödest avalikus ruumis. (toetus: 91%)

Selgitus: Elanikul peab olema võimalik vaadata avalikust infokanalist, mis seisus parandus- ja hooldustöödega ollakse. Kiire, vahetu, läbipaistev.

3. Liiklusharidus

Kuidas luua üksteisega arvestavat liikluskäitumist?

Ettepanek 56: Vastastikune liiklusharidus: luua simulatsioone, sketše jms, kuidas kogeda teise liikleja rolli. (toetus: 82%)

Selgitus: Inimesed ei oska linnaruumis liigelda, liiklusharidus on puudulik. Tartu spordimuuseumis on autojuhi simulaator, kus lapsed saavad autojuhi rolli kogeda. Autojuhile simulaatorid, mida ratturid kogevad. Pimedate näitus. Botaanikaaias ja muudes avalikes kohtades ekraanid, mis juhivad tähelepanu olulistele teemadele. Info selgelt ja sobivas kohas kätte saada.

Ettepanek 57: Suurendada autokoolis väärtuspõhiselt liikumisreeglite õpetamist läbi empaatiaharjutuste, näiteks vihmade ilmaga jalutamine, tõuksiga sõitmine. (toetus: 87%)

Selgitus: Populariseerida auto alternatiivide kasutamist. Selleks, et liiklus oleks ohutum ja keskkond tervislikum. Kus: lasteaed, kool, autokool, seltsid, asutused, ettevõtted, interneti reklaam, bussi ekraanidel, avaliku teenuse ootesaalides.

Ettepanek 58: Motiveerida inimesi präänikutega: näiteks rattaga sõites kogud kilomeetreid, et saada soodsamalt rattaringlust; bussiga liikudes kogud piletide mahtu, et soodustust saada; kiitvad liiklusmärgid autojuhile rohkemates kohtades; sõbralikkust toetavad sildid; tasuta bussis lasteaialapse saatja. (toetus: 89%)

Selgitus: Muudab liikluskultuuri positiivsemaks. Kus: ühistranspordis, eri peatustes, avalikus ruumis.

Ettepanek 59: Luua motiveeritud intervjuerimise ja sõbraliku suhtlemise koolituse kohustus kõikidele ametnikele, bussijuhtidele jne. (toetus: 80%)

Selgitus: Et suhtlus muutuks inimlikumaks. Koolitus kõikidele linna esindajatele ja liikuvust mõjutavatele töötajatele.

Ettepanek 60: Lihtsustada inimestel oma koera järelt koristamist - rohkem koerte prügikaste. (toetus: 87%)

Selgitus: Karlova tänavad, Tammelinna, kohtades, kus täna on rohelust ja ajaveetmise võimalusi, aga koerte prügikaste veel pole.

Ettepanek 61: Linn ja ka teised ürituse korraldajad jagavad ja kommunikeerivad häid näiteid. (toetus: 84%)

Selgitus: Näiteks kohvikupäevadel jalutustiirud.

4. Ligipääsetavus

Kuidas tagada senisest parem takistusteta linnaruum liikumisraskustega inimestele?

Ettepanek 62: Luua parem teedesidusus eri gruppidele neile oluliste sihtpunktide vahel. Planeerida rattavõrgustik ja sidus turvalise kõnniteede võrgustik oluliste sihtpunktide juurde. (toetus: 93%)

Selgitus: Näiteks perealad ja pargid, huviringid, koolid lastele/peredele mõeldes. Saab iseseisvalt ja turvaliselt liikuda; osad kõnniteed läbimatu - ehitatakse küll ilus park/mänguväljak, aga sinna liikumine on ohtlik ja osades tingimustes läbimatu. Mänguväljakud, koolid, näiteks paremini läbimõeldud Sepa väljakule ligipääs.

Ettepanek 63: Tellida ligipääsetavuse auditid nii avalikele kui ka erahoonetele, sealhulgas kõnniteedele ning koostada ligipääsetavuse tegevuskava. (toetus: 87%)

Selgitus: Et suurendada ligipääsetavust. puudega; vanemad; lapsega pere. Kas vanurid saavad Annelinna korteris hakkama? Ehitusmääruse järgi tuleb juba täna avaliku kasutuse uusehitiste

vastuvõtul arvesse võtta (nr 28 invanõuded, 29.05.2018, Invatualetid ja -parkimiskohad, käsipuud, kaldpinnad, lävepakud, liftid, siseolud jpm). Teha alati määrusele vastavuse audit. Kus: Annelinnas ja tihedates asumites.

Ettepanek 64: Viia läbi kampaaniaid, mis juhivad tähelepanu ja panevad märkama erinevate sihtgruppide vajadusi. (toetus: 91%)

Selgitus: Toetada iseseisvust ja hakkamasaamist. Üritustel teiste sussidesse panemise harjutused (Vabaduse puisteel sai ratastooliga sõita, selliseid sekkumisi rohkem). Kampaaniad - USA näitel koolide juures foorid vilguvad. Saab luua sekkumisi linnapildis, mis aitavad tähelepanu juhtida ka käitumise muutmise kaudu.

Ettepanek 65: Luua kõikidele mõeldud viidasüsteem, et inimestel tekiks parem kognitiivne kaart Tartust, et hoomata kauguseid paremini. Tuua füüsilisel kujul viidad ja piktogrammide linnapilti, et eri grupid mõistaks. (toetus: 82%)

Selgitus: Aja mõttes, et kui kaugel tegelikult miski on. Tihedamini käidavates kohtades, asutuste ja asukohtade juures.

5. Tervis

Kuidas teha nii, et inimesed viibiksid rohkem värskes õhus?

Ettepanek 66: Luua parkidesse ja väljakutele õue-koosolekute ja õuesõppe tegemise kohad.

(toetus: 93%)

Selgitus: Normaliseerida väljas liikumist ja viibimist; inimesed ei liigu piisavalt värskes õhus. Veeta ka tööaega õues. Näiteks jõe äärde väliskoosoleku koht.

Fotol: 8. mail toimumus kõigi 80 lahenduse üle hääletamine elektroonselt, pildil inimese katusteemaga tegelenute töölaud ja ekspertide tagasiside töölehed.
Autor: Evelin Lumi

Muud hääletusele läinud ettepanekud

Kliimakogu koostas algselt 80 lahendus-ettepanekut. Ettepanekute läbihääletamisel ei saanud 14 ettepanekut vajalikku minimaalset toetust (80%). Seega jäid need kliimakogu kollektiivsetest ettepanekutest välja, kuid läbipaistvuse huvides on need allpool loetletud (sulgudes toetusprotsent).

Füüsiline ruum

- Muuta rohkem väikeseid-kitsaid tänavaid ühesuunalisteks. (Võimaldamaks vabaneva ala täita haljastusega ja kõnniteedega. De facto see juba funktsioneerib ühesuunalise teena ja on väga kitsas. Näiteks Sõbra-Raua, Jaama tn.) (toetus: 76%)
- Märgistada ülekäiguradade ja suurematele teede ristumised selge värviga kirjadega – näiteks peatu, vaata, veendu. Lisaks kaaluda 3D-tänavakunsti. (Inimesed oskaks tähele panna ja turvalisus suureneks. Kohtades, kus eri tüüpi liiklejad kohtuvad.) (toetus: 76%)
- Aktiveerida Tartus asuvaid looduskaitsealasid olemiskeskkonnana. (toetus: 73%)
- Võimaldada tänavatoiduautodel ning muulaadsetel toidukioskitel tegutsemist. (toetus: 73%)
- Liita omavahel linnavarade osakond ja linnamajandusosakond. (Eesmärk on linnaruumi terviklik haldamine ja mõtestamine.) (toetus: 67%)
- Lõpetada oma majaesise tublidele talvistele hooldajatele preemia lumelabidate kinkimine. (Sest see on ebavajalik tegevus ja ressursikulu.) (toetus: 67%)
- Soojal hooajal kasutada ühesuunalisi sõiduteid, kus rattad saaksid ülejäänud ruumi endale kasutada (v.a suurürituste ajal). (Selleks, et inimesed kasutaksid rohkem ratast auto asemel. Vajab täpsustamist linnaosade kaupa kohalike elanikele.) (toetus: 60%)

- Muudame Tartus töötaja korraldust nii, et töötada tuleb 30 h nädalas päevatööl. Nii jääb 10 tundi nädalas kodanikuks olemisele. (Aktiivne kodanik olemine eeldab ajalisi ja rahalisi ressursse. Lihtsustame elanikel Tartu elus kaasa löömist.) (toetus: 49%)

Liikuvus

- Muuta Emajõe funktsionaalseks transpordikoridoriks, et võimaldada liikuda üle jõe ja mööda jõge. Veetakso loomine suvehooajal (näiteks Kavastu praam). (Lisalternatiiv autoga liikumisele, paremad ühendused üle jõe, mis ei too lisaliiklust sildadele. Ühendab omavahel linnaosasid, teeb Tartu erinevad punktid kiiremini kättesaadavaks. Ülesvoolu Kroonuaia sillast. Sõpruse ja Ihaste silla vahel. Ihastest kuni Tähtvereni mööda jõge.) (toetus: 78%)
- Luua üks bussiliin, mis kataks hästi suure ala ja millega saab kohtadesse ilma mitmete ümberistumisteta. Aitab liikumispuudega inimesi. (Ühistransport teeb liikumisvaegustega inimeste elu raskeks ümberistumistega. Ümber terve linna sõidavad suured liinid ning katavad kindlasti kohti, kus tavaline bussiliiklus on vähene. Lisaks sellele ühendada suuri elamualasid ülejäänud linnaga.) (toetus: 71%)
- Muuta sõiduradade laiused ja pöörderaadiused väiksemaks olemasolevatel teedel. (Et tajutav turvalisus tänavatel oleks suurem ja inimesed julgeksid eelistada muid liikumisviise autodele. Raadius on otseselt seotud liikumiskiirusega (30 km/h piirang). Asumisesed teed, ristmikud, näiteks Sõpruse silla ots.) (toetus: 64%)
- Reguleerida ruumikasutust parkimistasude kaudu. (Ruumi ümber jagamine, et oleks vähem autosid ja sellega seoses ka vähem ummikuid. Elamupiirkonnas, vaja läbi arutada, kus mõttekas ja võimalik teha!) (toetus: 62%)
- Prioriseerida sõidukite kiirusepiirangu alandamise otsuseni jõudmine ja luua ülelinnaline 30 km/h ala. (Autode liikumiskiirus on võrreldes teiste

liikumisviisidega liiga suur. Seega on teistel liikujatel ebaturvaline. Aeglasem sõit on ökonoomsem, ohutum kaasliiklejatele, sujuvam, müravaesem, saastab vähem õhku, teekatete lagunemine on aeglasem. Aeglasel sõidul autojuht jõuab märgata teisi liiklejaid. Nii soodustame alternatiivsete liikumisviiside kasutamist. Kiirusega muutub ka sõitmisraadius. Tartu tiheasustusala) (toetus: 58%)

Inimesed muutuste sees

- Viia läbi kampaaniad ja jagada motiveerivaid kleipse eri gruppidele, eri kohtades, teemadel nagu näiteks “tark ei torma”, “kiirustades ei võida aega”. Paigutada liiklejale mugaval nägemisväljal info lihtsasti kättesaadavalt. Kampaaniad näiteks linna üritustele tulema autota. (Teadlikkuse tõstmiseks iga natukese aja tagant meenutada. Linnaruumis, avalikes kohtades, bussides, poodides botaanika aias ja teistes avalikes kohtades ekraanid.) (toetus: 78%)

Fotol: Teadmiste omandamise päev 23. aprillil.

Autor: Evelin Lumi

Tartu kliimakogus osalenute profiil

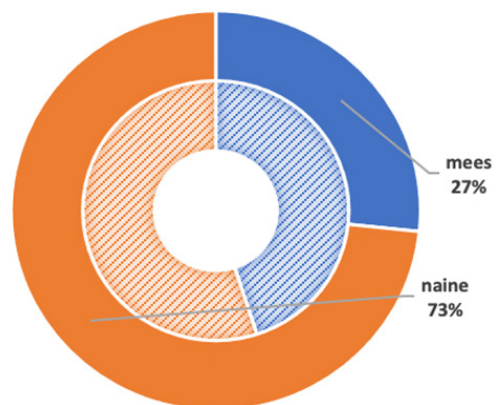
Alljärgnevatel graafikutel on võrreldud Tartu elanikkonna ja kliimakogu ettepanekute hääletamisel osalenute profiili.

Kokku osales kliimakogu hääletusel 8. mail 2022 **45 tartlast, kes olid valitud juhuvalimi alusel tartlasi esindama.**

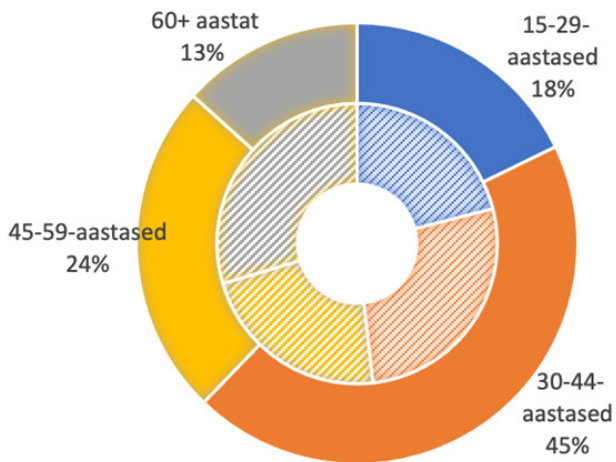
Fotol: Otsustamise päev 8. mail. Autor: Evelin Lumi

KLIIMAKOGU HÄÄLETANUTE SOOLINE JAOTUS

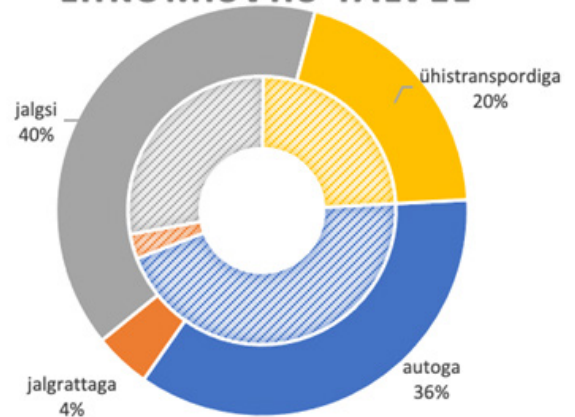
Välisring: Tartu kliimakogu ettepanekute üle hääletajad 8.mai 2022 (N=45)
Sisering: Tartu elanikkond 2022.1.jaan

KLIIMAKOGU HÄÄLETANUTE VANUSJAOTUS

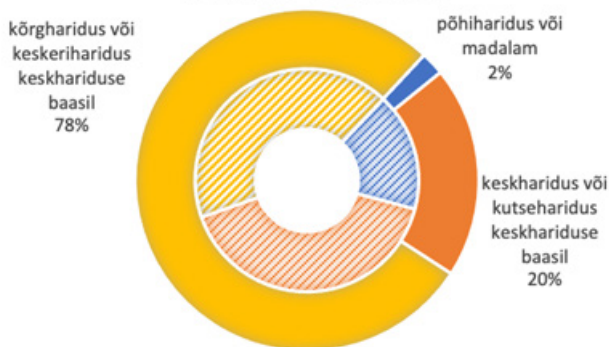
Välisring: Tartu kliimakogu ettepanekute üle hääletajad 8.mai 2022 (N=45)
Sisering: Tartu elanikkond 2022.1.jaan

HÄÄLETANUTE PEAMINE LIIKUMISVIIS TALVEL

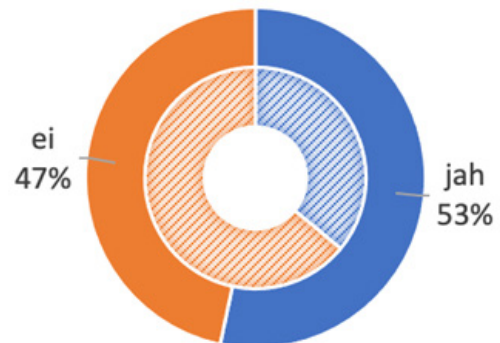
Välisring: Tartu kliimakogu ettepanekute üle hääletajad 8.mai 2022 (N=45)
Sisering: Tartu elanikkond 2022.1.jaan

KLIIMAKOGU HÄÄLETANUTE HARIDUSTASE

Välisring: Tartu kliimakogu ettepanekute üle hääletajad 8.mai 2022 (N=45)
Sisering: Tartu elanikkond 2022.1.jaan

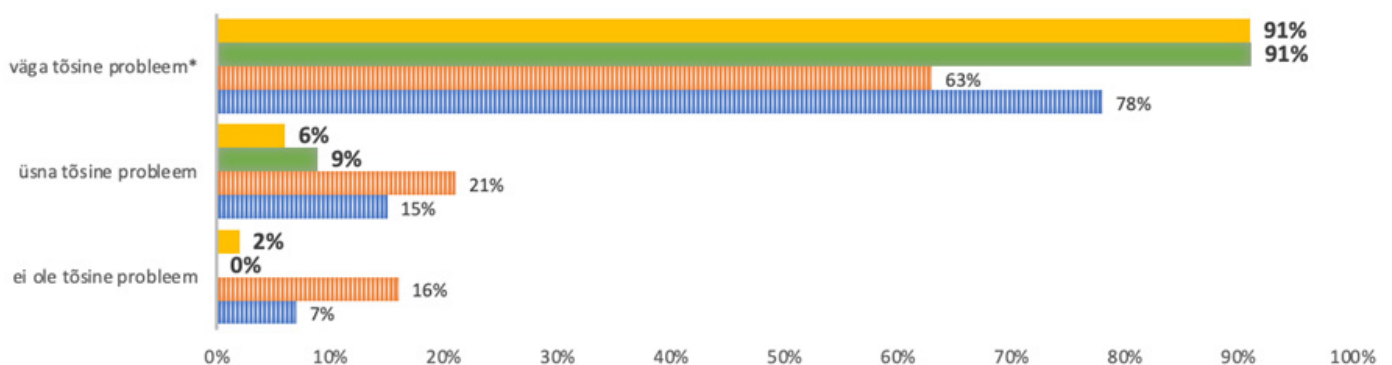
ALLA 18-AASTASI LEIBKONNAS

Välisring: Tartu kliimakogu ettepanekute üle hääletajad 8.mai 2022 (N=45)
Sisering: Tartu elanikkond 2022.1.jaan

KUI TÕSINE PROBLEEM ON SINU ARVATES PRAEGUSEL HETKEL KLIIMAMUUTUSED?

■ Hääletanud mai'22 ■ Tartu kliimakogu aprill'22 ■ Eesti Eurobarometer kevad'21 ■ EL27 Eurobarometer kevad'21

* "Väga tõsine probleem": koondatud 10-palli skaalal vastused 7-10, et oleks võrreldav EL27 Eurobaromeetri tulemustega.
Hinnang 7,8= 31%; 9,10=60%

Võrreldes Tartu elanikkonnaga olid kliimakogu otsustajate seas rohkem esindatud naised, 30-44-aastased, alla 18-aastastega leibkondadest ja kõrgharidusega inimesed. See rõhutab veelgi enam vajadust tegeleda sihilikult rohkem kaasamise arendamisega ja lahenduste leidmisega, kuidas saada päriselt kohale tulema ning oma eelistusi välja käima mehi, noori ja eakaid ning madalama haridustasemega inimesi.

Kliimakogu kutse kõnetaks ilmselt rohkem neid, kelle hinnangul on kliimamuutuste teema oluline, sest kliimakogu osalejate ja ka hääletajate seas oli ülekaalukas osa neid, kes peavad kliimamuutusi hetkel väga tõsiseks probleemiks.

Eestlaste seas on see näitaja Eurobaromeetri 2021. aasta kevade seisuga 63%, EL27 riikide keskmine aga 78%. Sellest tulenevalt sai ka kliimakogu üheks põhiväärtuseks elurikkus ja säästlikkus. Kuna need toetavad Tartu linna strateegilisi eesmärke 2030+ ja 100 Euroopa kliimanetraalse linna hulka jõudmise saavutamist, on ettepanekud sisendina linna tegevuskavadele väga väärtuslikud.

Edasiste sammudena võiks aga leida võimaluse, kuidas 1) selgitada välja tartlaste üldine hinnang kliimamuutuste olulisusele (selleks, et võrrelda kliimakogu esinduslikkust), ning 2) kaasata kliimaskeptikuid ja tartlasi, kelle jaoks ei pruugi olla loodusliku mitmekesisuse ja säästlikkuse argument samavõrd oluline.

Kuidas tekkisid kliimakogu ettepanekud?

Kliimakogu on rahvusvaheliselt standardiseeritud koosloome-meetod, mille korraldus lähtub avalikult kättesaadavast eeskirjast¹. Selle kohaselt on vaja läbida kindlad etapid, et esinduslik valim jõuaks heade ettepanekuteni:

1. **teadmiste omandamine:** toimuvad ekspertide ettekanded kliimakogu teemal; lisaks hindavad eksperdid kliimakoguliste koostatud esialgseid ettepanekuid, et need oleks teemakohased, ning annavad vajadusel tagasisidet, kui midagi juba tehakse, tuleb tõsta ambitsioone jne;
2. **huvipoolte kuulamine:** teemaga seotud huvirühmade seisukohtade kuulamine;
3. **rühmaarutelud** lahendusettepanekute genereerimiseks, erinevate perspektiividega täiendamiseks ja lõplike lahenduste väljapakkumiseks. Rühmaarutelusid modereeris kuus jännijäämise takistit;
4. **individuaalne hääletamine:** 80% toetust saanud ettepanekud vormuvad kliimakogu ettepanekuteks.

Lisaks tegid osalejad märkamisharjutusi, et kaardistada linnaruumi ohutust ja atraktiivsust tõstvaid elemente ning vastupidi turvalisust ja atraktiivsust takistavaid ning vähendavaid tegureid.

Kliimakogu päevad said disainitud nii, et individuaalne arvamus ja kogemus rikastub rühmaaruteludes ning muutub lõpuks kollektiivseks ettepanekuks. Kliimakogus osalejad panustavad elanikena oma elukogemuse ja väärtustega, neilt ei eeldata eksperdiks olemist ega selleks muutumist.

Kliimakogu esimesel nädalavahetusel kuulasid osalejad eksperte ja huvirühmade esindajaid ning said neile täpsustavaid küsimusi esitada. Kliimakogu teine nädalavahetus oli rühmaarutelude päralt. Kuue moderaatori (ehk jännijäämise takisti) abil jõudsid osalejad sõnastada 80 lahendusettepanekut.

¹ <https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/R%C3%A4%C3%A4gi%20kaasa/Kliimakogu/Tartu-kliimakogu-eeskiri.pdf>

Selleks, et struktureerida tekkivaid lahendusettepanekuid, löid korraldajad ekspertide ja huvirühmade ettekannetele tuginedes kolm katusteemat:

1. füüsiline ruum
2. säästlik liikuvus
3. inimene muutuste keskel

Lahenduste loomise sissejuhatuseks:

- Koondasid korraldajad Tartu linna seatud eesmärgid 2030+ kliimanetraalususe saavutamiseks, säästva liikuvuse edendamiseks ja inimsõbraliku elukeskkonna loomiseks. Need olid töölehena laudkondades kasutada terve teise nädalavahetuse jooksul. Lahendused pidid aitama saavutada linna eesmärke;
- Koondasid korraldajad kolme katusteema lõikes probleemid ehk mille poolest meie tänane olukord veel ei vasta seatud eesmärkidega. Loetelus olid nii ekspertide kui ka huvirühmade poolt sõnastatud probleemid ning kliimakogu enda poolt kirja pandud märkamiste koondtulemused. Need olid samuti töölehena laudadel;
- Soojendati osalejate lahenduskeskset mõtlemist demokraatiatreenniga, kus poole tunni fookuses oli nn kaasatõmbamise muskli treening.

Lahenduste loomine toimus samm-sammult kuues laudkonnas ja arutelujuhtide toel:

1. Selle raamistiku alusel toimus **esmalt** kliimakogu ajurünnak, kus tunni aja jooksul pandi laudkondades kirja kõik nende teemadega tekkivad lahendusideed.
2. **Teiseks** andsid korraldajad kliimakogule nimekirja ettepanekutest, mis varasemalt kõlasid huvirühmade ettekannetest ja mille osas linn küsis avalikku arvamust 2021. aasta sügisel. Kliimakogu osalejatel oli võimalus soovi korral neid ettepanekuid kasutada või lihtsalt teadmiseks võtta.
3. **Kolmandaks** koondasid kaks sama katusteemaga tegelenud laudkonda oma ettepanekud ja need sisestati lauajuhtide poolt ühtsesse Exceli faili.
4. Kui kliimakogu laupäeval lõpetas, töötasid esmased 80 ettepanekut läbi eksperdid 2-tunnisel virtuaalkohtumisel. Ekspertidelt tuli tagasisidena: lisainfot, sõnastuse ühemõtteliselt arusaadava sõnastuseks ettepanekuid ja täpsustavaid küsimusi, kus lahenduse idee või selgitus jäi veel arusaamatuks.
5. **Lõpuks** toimus pühapäeval pooleteise tunni jooksul kliimakogu kuues laudkonnas ekspertide tagasiside läbimõtlemine ja selle arvestamise arutelud. Füüsilise ruumi ja

Kuidas tekivad kliimakogu ettepanekud?

Ekspertidid aitavad mõista teema sisu, tänast olukorda, probleeme, seatud arengueesmärke, erinevate lahenduste võimalusi.

Huvirühmad aitavad mõista erinevate tänavaruumi kasutajate perspektiivi, kaalutleda erinevaid vajadusi.

Harjutused aitavad märgata endale olulist ja seostada kuuldud infot oma kogemustega. Tabada tänavatarkust!

Rühmaarutelud aitavad aktiivselt kuulata ja mõista kuuldut, toetavad ajurünnakut samm-sammult lahendusettepanekute loomisel.

Ekspertide tagasiside aitab tõsta ettepanekute selgituste kvaliteeti.

Hea ettepaneku tunnused

- MIDA on vaja teha?
- MIKS? (millist probleemi lahendab, millist eesmärki aitab saavutada, millisele meie olulisele väärtusele vastab?)
- KUS täpsemalt?
- (MILLAL täpsemalt? / MIS AJAKS?) (millega kiirem, mis olulisem?)
- (KES peaks tegema?)

liikuvuse laudkondades jagati ettepanekute kommentaarid osalejatele laiali, kes paarides töötasid ekspertide tagasisidega ja tegid lahenduste ümbersõnastamiseks ja täiendamiseks omapoolsed ettepanekud. Neid arutati ja sõnastusi muudeti laudkonnaüleselt üheskoos. Inimese teemaploki puhul toimus ettepanekute sõnastamine ja viimistlemine tervenisti ühise aruteluna. Selles viimases arutelus tõmmati osad lahendused maha ja sõnastati uusi lahendusi.

Kliimakogu osalised leppisid kokku ühistes väärtustes, mille alusel ettepanekuid luua ja nende üle otsustada. Need väärtused olid:

- **Elurikkus**
- **Säästlikkus ja jätkusuutlikkus**
- **Ohutus ja turvatunne**
- **Tervis**

Korraldajad tuletasid väärtuseid meelde, kui oli vaja 80 esialgset ettepanekut üle vaadata.

Lõplikul hääletamisel jäi sõelale 66 ettepanekut. Vastavalt kliimakogu korraldamise eeskirjale oli vajalik vähemalt 80%-ne toetus, et ettepanek vormuks kliimakogu ametlikuks ettepanekuks. Iga ettepaneku kohta sai osaleja valida nelja vastusevariandi vahel: "jah, toetan", "jah, pigem toetan", "ei, pigem ei toeta, mul on mitmeid kahtlusi", "ei toeta". Kõik ettepanekud, mis said vähemalt 32 osalejalt kaks positiivset vastust, vormusidki kliimakogu ettepanekuteks. Tavapärase enamushääletusega (vähemalt 51%) võrreldes on kliimakogu hääletus rohkem konsensuslik.

Kliimakogu alguses leppisid osalejad omavahel kokku ühistes reeglites:

1. Oleme üksteise suhtes viisakad ja hoiame sõbralikku õhkkonda
2. Oleme avatud erinevatele vaadetele ja seisukohtadele, püüame ennast panna teiste kingadesse
3. Hindame ideid, mitte inimesi
4. Keskendume ühisosale, mitte erimeelsustele
5. Rühmaaruteludes saab igaüks sõna
6. Esitame oma seisukohti konkreetset ja võimalikult lühidalt, pakkudes põhjendusi
7. Kuulame üksteise mõtted lõpuni, ei sega vahele
8. Rühmaaruteludes väldime kõrvalisi tegevusi (näiteks telefoni ei kasuta)
9. Kliimakogu arutelud on konfidentsiaalsed, kedagi nimeliselt ei tsiteerita

Kõigil neljal päeval istusid osalejad 6- kuni 9-liikmelistes laudkondades, et omavahel peegeldada ekspertidelt ja huvirühmadelt kuuldut, rünnata aju lahenduste osas, täiendada lahendusi. Laudkondade vahel sai vabalt liikuda ja täiendada teise rühma lahendusettepanekuid. Esimesel nädalavahetusel abistasid laudkondi korraldajad, teisel nädalavahetusel selleks ette valmistatud ja koosloomes kogenud moderaatorid.

Lisa: [Tartu kliimakogus peetud ettekanded ekspertidelt ja huvirühmade esindajatelt videos](#)

Lisa: [Tartu kliimakogu korraldamise eeskiri](#)

Tartu kliimakogu korraldasid Tartu ruumiloome osakond koostöös Rohetiigri vabakonna suuna vedajate ja Milttoni valitsussuhete inimestega:

Kliimakogu korraldustiimi kuuluvad:

- **Gea Kangilaski**, Tartu abilinnapea
- **Tõnis Arjus**, Tartu Linnavalitsuse ruumiloome osakonna juhataja
- **Jaanika Koppel**, Tartu Linnavalitsuse ruumiloome osakond – üldkorraldus
- **Aksel Part**, Tartu Linnavalitsuse ruumiloome osakond – liikuvuse teemad
- **Lilian Lukka**, Tartu Linnavalitsuse avalike suhete osakond – kommunikatsioon
- **Mari-Liis Koemets**, Tartu Linnavalitsuse avalike suhete osakond – turundus
- **Teele Pehk**, Rohetiiger – protsessidisain vastavalt rahvusvahelistele standarditele
- **Maiu Lauring**, Rohetiiger – sisuloome disain ja kliimakogu hindamine
- **Kristin Siil**, Rohetiiger – kliimakogu assistent
- **Jolanda Lipu**, Miltton
- **Kadri Vanem**, Miltton
- **Andrei Liimets**, kliimakogu päevajuht

Esinejad 23.–24. aprillil ja 4. mail:

- **Kristi Grišakov** – Tallinna Tehnikaülikooli FinEst Targa Linna Tippkeskus, lektor Ehituse- ja arhitektuuri instituudis, programmijuht Inseneriteaduskonna dekanaadis
- **Mari Jüssi** – liikuvusekspert Transpordiameti Liikuvuse kavandamise osakonnas
- **Tõnis Savi** – arhitekt, linnaplaneerija, Liikuvusagentuuri partner, EKA õppejõud
- **Rutt Piir** – Roadplan OÜ maastikuarhitekt
- **Ilmar Part** – Tartu Liiklejate Koda
- **Piret Maasik** – Tartu asumiseltside esindaja
- **Villu Urban** – MTÜ Ligipääsetavuse foorum
- **Laura Uibopuu** ja **Merle Kuris** – Eesti Keskkonnaühenduste Koda
- **Kaspar Alev** – kliimaekspert Tartu linnavalitsuse ruumilooma osakonnas
- **Roman Meeksa** – Tartu Linnatranspordi juht
- **Anna-Liisa Unt** – maastikuarhitekt Tartu linnavalitsuse ruumilooma osakonnas

Arutelujuhid 7.–8. mail:

- **Kai Klandorf** – Vabaühenduste Liidu juht
- **Kaisa Jõgeva** – DD StratLab konsultant
- **Toomas Tuul** – DD Akadeemia programmijuht
- **Karl Lembit Laane** – DD StratLab konsultant
- **Liisa Jõerüüt** – Miltton New Nordics kasvuettevõtete konsultant
- **Ave Habakuk** – Elav Tänav liige ja demokraatiatreener

Lisaks tegutses kliimakogu järelevalverühm, mis tagas kliimakogu vastavuse eeskirjale ja rahvakogude rahvusvahelistele standarditele. Kolmeliikmeline rühm nõustas korraldusmeeskonda tekkivates küsimustes.

Järelevalverühma kuuluvad:

- **Graham Smith** – Westminsteri ülikooli poliitikaprofessor ja Knowledge Network on Climate Assembly's asutajaliige
- **Reno Laidre** – Tartu Linnavolikogu aseesimees
- **Martin Noorkõiv** – Domus Dorpatensis tegevdirektor

Järelevalve rühm kohtus virtuaalselt kolmel korral: enne osalejatele kutse saatmist, enne esimest kliimakogu kohtumist ning pärast kliimakogu viimast päeva.

Fotol: Kliimakogus osalenud 45 tartlast koos kliimakogu korraldanud Tartu ruumilooma ja avalike suhete osakonna, Rohetiigri ja Milttoni inimestega ning rühma-arutelude vedajatega. Autor: Evelin Lumi